

Citation:

F.B.J. Kuiper, Levensbericht G.H. Blanken, in:
Jaarboek, 1987, Amsterdam, pp. 106-109

Gerard Hendrik Blanken

Herdenkingen Afdeling Letterkunde

Herdenking door F.B.J. Kuiper

Gerard Hendrik Blanken

25 juni 1902–12 oktober 1986

Gerard Hendrik Blanken werd in 1902 geboren in Varsseveld als eerste van de vier kinderen van de arts Christiaan Johannes Blanken en Berendina Hermina Jansen. Hij groeide op in het Gelderse, eerst in zijn geboorteplaats, vanaf zijn achtste jaar in Elst (Gld.), vanwaar hij van 1914 tot 1920 het Stedelijk Gymnasium in Arnhem bezocht. Zijn vader stierf nog voordat hij zijn eindexamen had afgelegd, maar het werd hem mogelijk gemaakt van 1920 tot 1926 klassieke letteren in Leiden te studeren. Hij was een geboren publicist en schreef al spoedig in het studentenblad *Minerva*, o.a. gedichten onder het pseudoniem *Candidi* – doorzichtig voor wie Blanken heet. Hij is ze, evenals zijn vriend, de Groningse jurist H.J. Scheltema, blijven schrijven, zijn leven lang, maar de bundel die in 1929 onder het pseudoniem *Paul Groenewoud* het licht zag is zijn laatste publikatie op dit gebied geweest. Zij doet echter begrijpen hoe belangrijk het moment geweest moet zijn, toen zijn leermeester Hesseling hem een van de befaamde ‘*feuilles volantes*’ in handen gaf met de woorden ‘*Bekijkt U het maar eens. Ik begrijp er niet veel van, en wat ik ervan begrijp is me niet sympathiek*’. Het was zijn eerste kennismaking met de poëzie van *Kaváfis*.

Het is wellicht niet toevallig geweest, dat de latinist Muller hem na zijn kandidaatsexamen gewezen heeft op de mogelijkheid die het toen nieuwe Academische Statuut bood om het post-klassieke Grieks, in plaats van als bijvak, als hoofdvak te nemen, ook al stuitte dit op te voorspellen tegenstand van de toenmalige *graecus*. Het zal evenmin toevallig zijn geweest dat hem, toen hij in 1926 zijn doctoraal-examen deed, de gelegenheid werd gegeven om zich twee jaar verder in zijn specialisme te bekwamen, in de eerste plaats bij Hubert Pernot in Parijs. Terugblikkend krijgt men het vermoeden van een bewuste strategie, want in 1929 zou Hesseling met emeritaat gaan en men hoopte waarschijnlijk in dat jaar een jonge Nederlander als zijn opvolger te kunnen benoemen. Hoe dan ook, Blanken is zich deze verwachtingen nauwelijks bewust geweest. Voor hem, provinciaal als hij zich aanvankelijk in Leiden gevoeld had, beantwoordde het verblijf in Parijs en de kennismaking met de Franse cultuur aan veel waarnaar juist toen de verlangens van de jonge mens uitgingen. In april 1928 verliet hij Parijs, reisde in twee maanden door Italië van Milaan tot Brindisi en was de rest van het jaar als ‘*membre étranger de l’Ecole française d’Athènes*’ in Griekenland om via Belgrado, Budapest en Wenen huiswaarts te keren. Veel indrukken, veel cultuur die hem als mens gevormd hebben, maar niet de wetenschappelijke artikelen waarnaar men in Leiden met verwachting uitgezien zal hebben. Blanken had de hem geboden gelegenheid aangegrepen om op zijn manier zijn ‘*grand tour*’ te maken, niet bezwaard door enige toekomstspeculatie. In 1929 werd een buitenlandse op de leerstoel van Hesseling benoemd.

Inmiddels leraar geworden begon hij aan een promotie te denken en zijn keus viel op een Grieks dialect dat op Corsica gesproken werd. Hierheen waren in 1675 Grieken vanuit een Zuidpunt van de Peloponnesus uitgeweken en hadden er na veel beproevingen in het dorp Cargèse hun woonplaats gevonden. In de zomers van 1932, 1933 en 1934 bezocht Blanken Cargèse om daar wat er van de taal nog restte vast te leggen, voordat deze definitief verdwenen zou zijn. Hij heeft zijn werk kennelijk met voldoening gedaan en met het resultaat, waarvan dertien jaar later de 'Préliminaires' en 'Phonétique' als dissertatie werden aangeboden, verwierf hij de doctorstitel *cum laude*. Maar het is tekenend, dat in 1934, het jaar waarin hij Cargèse voor de laatste maal bezocht, vijf publikaties over Kaváfis het licht zagen, de eerste vertalingen die ergens verschenen zijn en een daarvan een eerste bundeling van vijftwintig gedichten. Als een der eersten buiten Griekenland had Blanken zijn grote betekenis onderkend. Hij had nog meer aan zijn hoofd dan de beschrijving van een uitstervend Grieks dialect en in de dertien jaar waarin hij, naast een leraarsbaan en in de moeilijke oorlogsjaren, aan het proefschrift werkte, verschenen meer dan vijftwintig artikelen over uiteenlopende andere onderwerpen, waaronder vertalingen van Papandoníou en Roïdhis. Gehaast heeft hij zich nooit.

Maar toen hij eenmaal, bijna 45 jaar oud, de doctorsgraad verworven had, scheen zijn leven in een stroomversnelling te geraken. Een paar maanden later werd hij privaat-docent voor het Nieuwgrieks in Utrecht en in 1951 kon met financiële steun het gehele linguïstische deel van zijn proefschrift het licht zien. *Les Grecs de Cargèse (Corse) I* was een zeer zorgvuldige eerste (en tevens laatste) inventarisatie van een dialect dat nu praktisch uitgestorven is. Het werk bleek voldoende om hem reeds een jaar later tot lid van onze Afdeling te maken. In hetzelfde jaar 1951 was nog een kort taalkundig artikel verschenen en daarmee kwam er (afgezien van een aantal boekbesprekingen) abrupt een einde aan zijn strikt-wetenschappelijke produktie. Immers het boekje dat in 1953 verscheen over Anna Comnena en haar *Alexiás* is van andere aard. Het behoort tot het zeer vele dat hij geschreven heeft over zijn Griekse schrijvers en dichters: erudiet, smaakvol, vaak boeiend, maar geen nieuwe wegen openend.

Toch brak nu pas de tijd van zijn vruchtbare werkzaamheid op het gebied van zijn specialisme aan. In 1954 verruilde hij een kortstondig rectoraat aan het Erasmianum in Rotterdam voor een hoogleraarschap voor Laatgriekse taal- en letterkunde, Byzantinologie en Nieuwgriekse taal- en letterkunde aan de Universiteit van Amsterdam. Twee jaar later volgde nog een benoeming tot bijzonder hoogleraar in Utrecht. Als zodanig heeft hij een brede kring van leerlingen gevormd en heeft hij de Byzantinologie en Neohellenistiek in Nederland een vaste basis gegeven.

De vraag blijft zich echter opdringen waaraan het is toe te schrijven dat, na een veelbelovend begin, zijn professoraat geen wetenschappelijke publikatie meer heeft opgeleverd. Zelf schreef hij dit toe aan de jarenlange opbouw van het Byzantijns-Nieuwgrieks Seminarium in Amsterdam. De gehele waarheid was dit nauwelijks. Men kan veilig stellen, dat Blanken naar aanleg en vorming een 'homme de lettres' was, voor wie het literaire kunstwerk centraal stond. Waar het poëzie betrof was zijn oordeel trefzeker en hij heeft zich ingezet voor wat hij van grote waarde achtte. Het was zijn kracht maar hield tevens een duidelijke begrenzing in. Intellectuele

nieuwsgierigheid, de drijfveer van de onderzoeker, was hem, meen ik, vreemd en hij zou zich nooit forceren tot een taak die buiten zijn grenzen lag.

Het seminarie werd in 1962 officieel geopend. Blanken was toen al zestig en het einde van zijn ambtelijke loopbaan kwam langzamerhand in zicht. In september 1972 zou hij aftreden maar een paar maanden tevoren overleed zijn vrouw, Hendrika Alberta Evers, met wie hij sinds 1936 in een gelukkig huwelijk verbonden was geweest. Enkele weken later trof hem een zwaar hartinfarct, dat hem tien maanden tot patiënt maakte en waarvan hij nooit geheel hersteld is. In Voorschoten, waarheen hij verhuisde, bracht hij zijn laatste levensjaren door.

Behalve als leermeester en stichter van het Seminarium zal Blanken in de herinnering blijven leven door het vele dat hij gedaan heeft om de Nieuwgriekse literatuur in Nederland en België beter bekend te maken, en in het bijzonder door zijn Kaváfis-vertaling, waarin hij gestuwd werd door zijn vriend en uitgever Johan Polak. Na vele voorafgaande publikaties van kleine groepen of losse gedichten verscheen in 1977, in *Verzamelde Gedichten I*, het gehele door Kaváfis geautoriseerde oeuvre van 154 verzen. In deel II van 1980 nam Blanken 95 jeugdverzen en *Anekdotia* op. Er had nog een derde deel zullen volgen, maar een klein deeltje verzen van Seféris (1986) had teveel van zijn merkbaar tanende krachten gevergd.

De kritiek heeft zijn vertaling stroever en omslachtiger genoemd dan die van Hans Warren maar ook van 'akademische gedegenheid' gesproken. Het oordeel lijkt billijker dan de tegenstelling tussen geleerde en dichter die anderen hier wilden zien. Dichter was Blanken ook. Eerder zou men aan een sociaal en generatie-verschil willen denken. Blanken had zich in zijn taalgebruik langzaam en bewust moeten bevrijden van wat hij zelf het 'plechtstatig Nederlands' van de Tachtigers en Boutens noemde. Hoe dit zij, de bescheiden mens die dit in een lang leven, met opmerkelijke trouw aan de zelf-opgelegde taak, tot stand heeft gebracht, heeft hiermee voor zichzelf een blijvend monument opgericht.

Een genadig lot heeft gewild dat hij, toen hij volledig óp was, in zijn vertrouwd refugium bij een van zijn geliefde dochters als overtuigd agnosticus een vredig einde tegemoet is gegaan. Zijn vrienden bewaren de herinnering aan een gaaf en irenisch mens.